

ІІІ. ПРОБЛЕМИ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Бірюкова А. М.

кандидат юридичних наук, доцент,
проректор Академії адвокатури України

ПРИНЦИП ПРІОРИТЕТУ ІНТЕРЕСІВ КЛІЄНТА В СИСТЕМІ ЕТИЧНИХ ЗАСАД АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті викладено результати авторського дослідження змісту такого етичного принципу адвокатської діяльності, як пріоритет інтересів клієнта. Ґрунтуючись на нормах міжнародно-правових і вітчизняних актів, виокремлено гарантії його реалізації. У контексті змісту аналізованого принципу з'ясовано його співвідношення із засадою незалежності адвоката у здійсненні адвокатської діяльності.

Ключові слова: адвокат, етичні засади, принципи адвокатської діяльності, пріоритет інтересів клієнта, незалежність адвоката.

В статье изложены результаты авторского исследования содержания такого этического принципа адвокатской деятельности, как приоритет интересов клиента. Основываясь на нормах международно-правовых и отечественных актов, определены гарантии его реализации. Исходя из понимания содержания анализируемого принципа установлены грани его соотношения с принципом независимости адвоката.

Ключевые слова: адвокат, этические основы, принципы адвокатской деятельности, приоритет интересов клиента, независимость адвоката.

Новітній етап державотворення, який характеризується кардинальним оновленням системи правосуддя в Україні, актуалізує питання, пов'язані з постаттю сучасного адвоката та його діяльністю. Серед них чільне місце посідають проблеми кадрового забезпечення адвокатури, реальності існуючих пра-

вових гарантій адвокатської діяльності, удосконалення механізмів притягнення адвоката до відповідальності тощо. Проте не менш важливими залишаються аспекти морально-етичних цінностей, що сповідує адвокат у своїй професійній діяльності. Пошук критеріїв їх оцінки триває протягом усього історичного розвитку адвокатури, що

пояснюється її правовою та соціальною природою.

Складна структура відносин, в які вступає адвокат при виконанні своїх професійних обов'язків, обумовлює значний і тривалий інтерес до питань адвокатської етики, оскільки множинність зв'язків у цих відносинах не завжди перебуває у полі правового контролю і етичні норми залишаються їх єдиним регулятором.

Тематика етики в професійній діяльності адвоката висвітлювалася у працях багатьох науковців, серед яких Н. М. Бакайнова, Т. В. Варофоломєєва, Т. Б. Вільчик, В. Г. Гончаренко, С. В. Гончаренко, С. О. Іваницький, М. А. Погорєцький, О. Д. Святоцький, Н. М. Таварткіладзе, П. В. Хотенець, Д. П. Фіолєвський, О. Г. Яновська та ін. Однак не всі її аспекти отримали належну увагу.

Так, на офіційному рівні закріплено ряд засадничих положень, які як на міжнародному, так і вітчизняному рівні складають фундамент адвокатської етики. Йдеться про систему етичних принципів адвокатської діяльності, одним із яких беззаперечно визнається принцип пріоритету (домінантності) інтересів клієнта.

Метою нашої статті є з'ясування змісту етичного принципу пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності з позиції його практичної реалізації в контексті міжнародних і вітчизняних норм регулювання.

Відповідно до п. 2.7. Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства адвокат, керуючись нормами законодавства і правилами професійної етики, завжди зобов'язаний діяти в інтересах клієнта, які для нього завжди превалюють перед його власними та інтересами колег-юристів. Схожа норма міститься у п. 15 Основних положень про роль адвокатів, відповідно до якої адвокат має бути лояльним до інтересів свого клієнта.

Формування етичного принципу пріоритету інтересів клієнта, який

знайшов своє відображення у основних міжнародних нормативних документах з питань діяльності адвокатури, стало результатом усвідомлення юридичної спільноти тієї обставини, що єдиною спонукальною силою професійної діяльності адвоката можуть бути виключно інтереси клієнта. Головний професійний обов'язок адвоката – це виконання правомірних та етично допустимих зобов'язань, взятих перед клієнтом. Особисті, корпоративні чи інші міркування повинні відійти на задній план, якщо вони вступають у суперечність з інтересами клієнта. Саме інтерес клієнта є визначальним фактором для визначення способів та засобів виконання адвокатом прийнятого доручення. Єдиним морально допустимим мотивом професійної діяльності адвоката є бажання допомогти клієнту, адже тільки таким чином може реалізуватися соціальне призначення адвокатури – захист прав, свобод та законних інтересів людини. Прагнення реалізувати власні амбіції, перемогти процесуального опонента, довести свою зверхність над прокурором або суддею, або, направи, добитися їх лояльності, поставлене вище або навіть всупереч інтересів клієнта, є аморальним з точки зору вимог професійної етики.

У Рекомендаціях Ради Європи № (2000) 21 від 25.10.2000 про свободу професійної діяльності адвокатів закріплено ряд обов'язків адвоката перед клієнтом, які безпосередньо впливають із досліджуваного нами принципу. Серед них: надання інформації та порад щодо законних прав і обов'язків клієнтів і відносно вірогідних результатів і наслідків розгляду справи, в тому числі матеріальні витрати; намагання у всіх випадках із самого початку вирішити справу шляхом мирової угоди сторін; вжиття правових заходів з метою захисту, забезпечення і здійснення прав та інтересів клієнтів [1].

Відповідно до п. 9 Генеральних принципів етики адвокатів Міжнародної асоціації юристів адвокати повинні вислов-

лювати своїм клієнтам неупереджену думку про вірогідний результат їх справи і не створювати умов для непотрібної роботи, що має бути оплачена клієнтом.

Із наведеного випливає наступне. На етапі прийняття доручення адвокат зобов'язаний встановити характер правовідносин, наявність правових та етичних підстав для виконання такого доручення, на підставі чого абсолютно чесно та відверто повідомити клієнту свою думку стосовно обсягу необхідної процесуальної та позапроцесуальної роботи за дорученням а також вірогідної перспективи у справі клієнта. З цього приводу Д.П. Ватман цілком слушно відзначає, що адвокат повинен підходити до обговорення вимог клієнта про надання йому необхідної правової допомоги з особливою увагою та почуттям великої відповідальності, пам'ятаючи, що поспішне і недостатньо продумане рішення або порада адвоката можуть втягнути клієнта в судовий процес, реальні шанси виграти який відсутні, що призведе до втрати часу, матеріальних затрат або призведе до втрати клієнтом свого права у випадку, коли він за порадою адвоката відмовиться від звернення до суду з помилкових мотивів безперспективності справи [2, с. 13]. У справах, не пов'язаних із кримінальним судочинством, при відсутності судової перспективи адвокат зобов'язаний прямо сказати про це клієнту. Відмовити клієнта від невдалого процесу, – вважав Ф.Е. Молло, – означає надати йому велику послугу [3, с. 51]. При цьому адвокат не має права нав'язувати свою думку, а лише розкривати всі можливі варіанти вирішення справи. Допускається висловлення адвокатом своєї думки щодо пріоритету вибору. Порада адвоката повинна бути зрозумілою і чіткою, виражати те, що адвокат відверто думає з приводу плюсів і мінусів розглядуваної ситуації. [4, с. 60].

Обираючи один з можливих варіантів вирішення проблеми, адвокат повинен радити клієнту найбільш простий та економічний з них, що позбавить клієнта від необхідності вдаватися до три-

валих та складних юридичних процедур. З точки зору матеріальної зацікавленості адвоката в отриманні винагороди за надання правової допомоги (гонорару) такий підхід навряд чи можна визнати оптимальним, однак в силу дії принципу пріоритету інтересів клієнта він є єдиним етично допустимим. Дії адвоката, спрямовані на початок і підтримання судового процесу у правовій суперечці, яка б без шкоди для інтересів клієнта могла б бути вирішена шляхом мирової угоди, а також навмисне, цілеспрямоване і безпідставне затягування процесу, вчинені з метою збільшення суми гонорару у порівнянні з тією, яку б адвокат отримав у випадку швидкого вирішення справи, слід розцінювати як грубе порушення норм професійної етики.

На вітчизняному рівні принцип пріоритету інтересів клієнта закріплено у ст. 8 Правил адвокатської етики, за змістом якої адвокат у своїй професійній діяльності в межах дотримання принципу законності зобов'язаний виходити з переваги інтересів клієнта.

Гарантіями реалізації цього принципу в Україні можна виокремити такі нормативно закріплені юридичні та етичні обов'язки адвоката:

а) застосовувати всі розумно необхідні і доступні йому законні засоби для надання ефективної професійної правничої (правової) допомоги клієнту, здійснення його захисту або представництва;

б) сприяти за можливістю досудовому та позасудовому врегулюванню спорів між клієнтом та іншими особами;

в) утримуватись від використання своїх прав всупереч правам, свободам та законним інтересам клієнта;

г) перед прийняттям доручення неупереджено та об'єктивно повідомити клієнту:

– про наявність або відсутність фактичних і юридичних підстав для виконання доручення;

– про існування поширеної несприятливої з точки зору гіпотетичного ба-

жаного для клієнта результату практики застосування відповідних норм права;

- який час і обсяг роботи вимагається для виконання доручення;

- про можливий результат виконання доручення на підставі закону та практики його застосування, а також правові наслідки досягнення цього результату;

г) приділяти кожному дорученню розумно необхідну для його успішного виконання увагу, незалежно від розміру обумовленого гонорару;

д) оперативно виконувати доручення клієнта, обумовлені договором про надання правової допомоги, при дотриманні всіх інших вимог законодавства та Правил адвокатської етики.

Міжнародні етичні норми також встановлюють певні організаційні обмеження щодо прийняття адвокатами доручень на ведення справ. Так, відповідно до п. 3.1.3. Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства адвокат не повинен здійснювати ведення справи, яка явно не відповідає рівню його професійної компетенції, без участі в ній іншого адвоката, що володіє необхідною компетенцією. Адвокат, приймаючи доручення, не може погоджуватись на обсяг роботи, який з точки зору розумного виміру він не може реально виконати [1]. Приймаючи доручення, адвокат зобов'язаний надавати клієнту консультації або виступати від його імені своєчасно, сумлінно і старанно, інформуючи клієнта про процес розгляду дорученої йому справи.

Відзначимо, що зазначені обмеження щодо прийняття доручення належним чином відображено у вітчизняних етичних стандартах поведінки адвоката. Так, ст. 17 Правил адвокатської етики зобов'язує адвоката при прийнятті доручення зважити на свої можливості щодо його виконання і приписує відмовитись від ведення справи, яка не відповідає його рівню професійної компетенції, без участі та за згодою клієнта в ній іншого адвоката, який володіє необхідною компетенцією.

Неабиякої ваги в контексті досліджуваного принципу як з наукової позиції, так і з позиції практичного застосування набуває питання незалежності адвоката у взаємовідносинах із клієнтом.

Із цього приводу у спеціальних наукових дослідженнях висловлюється думка, що зазначені взаємовідносини повинні забезпечувати незалежність адвоката як від довірителя, так і від інших осіб, в тому числі працівників державних органів. При цьому незалежність – це можливість приймати рішення і проводити дії самостійно, на власний розсуд [5, с. 82; 6, с. 252]. Вважаємо такий підхід недостатньо виваженим з огляду на таке.

Предмет нашого дослідження у питанні щодо незалежності адвоката зумовлює акцент на її етичній складовій, залишаючи поза увагою правові та організаційні аспекти. Своєю чергою, її з'ясування вимагає застосування підходу, за якого незалежність адвоката розрізняють на зовнішню та внутрішню.

Зовнішня незалежність адвоката є абсолютною вимогою його професійної діяльності, етична складова якої виражена у п. 2.1. Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства. Завдання, що виконуються адвокатом у процесі професійної діяльності, вимагають його абсолютної незалежності і відсутності будь-якого впливу на нього, пов'язаного, в першу чергу, з його особистою зацікавленістю або з тиском ззовні. Адвокат зобов'язаний уникати будь-якого обмеження своєї незалежності і не поступатися принципами професійного обов'язку заради інтересів клієнта, суду або інших осіб. Вимога незалежності поширює свою дію однаково як на майнові спори, так і не пов'язані із матеріальною зацікавленістю справи. Порада, отримана клієнтом від адвоката, втрачає сенс, якщо останній дав її, керуючись міркуваннями власної вигоди, з будь-яких інших корисливих інтересів або під впливом тиску ззовні. Зазначені положення імплементовані в Правила адвокатської етики, ст. 6 яких іменується-

ся «Незалежність та свобода адвоката у здійсненні адвокатської діяльності».

У внутрішній незалежності адвоката виражається його самостійність у визначенні правової позиції по прийнятому дорученню клієнта, лінії захисту прав останнього, обранні засобів і тактичних прийомів досягнення поставлених у дорученні завдань. З даного приводу Правила адвокатської етики є досить категоричними – адвокат має залишатися незалежним від свого клієнта (ч. 1 ст. 8).

Однак очевидно, що коли адвокат приймає доручення клієнта, діє від його імені і в його інтересах, то згадана самостійність не може носити абсолютного характеру, а визначення її ступеня стає одним з найбільш складних та неоднозначних питань етики взаємовідносин адвоката і довірителя.

За загальним правилом адвокат узгоджує з клієнтом правову позицію по справі та шляхи вирішення завдань, які впливають із прийнятого доручення. Проте не дивлячись на здавалось б простоту цього правила, його практичне застосування в окремих випадках породжує ряд етичних колізій. Як повинен діяти адвокат у випадку розходження його позиції по справі із баченням ситуації та шляхів її вирішення клієнтом? Яку позицію має зайняти адвокат, коли прагнення його клієнта не відповідають сформованому в юриста особистому переконанню? Як необхідно реагувати адвокату на пропозиції, побажання чи навіть прямі вказівки довірителя на вчинення дій, що порушують норми закону або професійної етики, застосування сумнівних з етичної точки зору засобів захисту довірених інтересів? Вирішення таких колізій та досягнення необхідного компромісу вимагає від адвоката не тільки значних інтелектуально-вольових зусиль, але і здатності залишатися в межах права та моралі, незважаючи на жодні спокуси та бажання бути якомога кориснішим для свого клієнта.

У пошуках відповідей на окреслені питання доречно згадати позицію ві-

тчизняних науковців М.А. Погорецького та О.Г. Яновської, які зауважили, що з самого початку спілкування з клієнтом адвокат повинен чітко визначити, що, допомагаючи йому, вважає неприпустимим порушення закону і не чинитиме так, але захищатиме інтереси клієнта всіма законними засобами та способами, докладаючи максимальні зусилля. Адвокат не може давати клієнту поради, свідомо спрямовані на полегшення скоєння правопорушень, або іншим чином умисно сприяти їх скоєнню його клієнтом або іншими особами [7, с. 284].

В юридичній науці мають місце спроби теоретичного обґрунтування наявності у адвоката права обирати самостійну позицію у справі, спираючись на її моральну оцінку та власне переконання. Так, на думку Л.Д. Кокорева, рекомендувати адвокатам завжди і всупереч власному переконанню оспорювати обвинувачення, якщо підсудний не визнає себе винним, – означає не рахуватися з моральними основами правосуддя. Побудова адвокатом захисту супроти свого переконання є аморальною [8, с. 154].

Зазначена позиція отримала розвиток у роботі Г.Ф. Горського та Д.П. Котова, які вважають, що адвокат не може переконувати суд у тому, в чому він сам не переконаний, не може діяти проти своєї совісті та особистого переконання. І якщо у ході судового слідства адвокат прийшов до висновку, що вина підсудного доказана, він з цього і повинен виходити будуючи свій захист, інший шлях буде брехнею та угодою із совістю [9, с. 170].

І.Д. Перлов рекомендує адвокату, який впевнений у винуватості обвинуваченого і вважає заперечення ним вини неправильним, повідомляти про це підзахисному та роз'яснити право відмовитись від своїх послуг і здійснювати захист своїх інтересів самостійно або запросити іншого захисника [10, с. 33].

Окремі автори допускають можливість зайняття адвокатом подвійної позиції: з одного боку, спростовувати об-

винувачення, спираючись на позицію підсудного, який заперечує свою вину у вчиненні злочину, і, одночасно, з іншого – давати альтернативне тлумачення обставин справи, за якого підзахисний може бути визнаний винним у вчиненні злочину, звертаючи увагу суду на обставини, які пом'якшують його вину та відповідальність [11, с. 210; 12, с. 158].

Оцінюючи наведені наукові думки з позиції сучасних стандартів професійної адвокатської етики, з ними важко погодитись. Спроба поставити вирішення адвокатом питання про прийняття або неприйняття доручення в залежність від його моральної оцінки обставин справи або особи довірителя невідворотно перетворює адвоката у відносинах з клієнтом із порадника та помічника у своєрідного суддю. А це, своєю чергою, підриває одну з основоположних етичних засад взаємин адвоката з клієнтом – довіру.

Адвокат не може відмовити у наданні правничої допомоги лише на тій підставі, що особа клієнта або його вчинки не відповідають його моральним принципам. Адвокат захищає не вчинки, а права і законні інтереси клієнта. Ю.І. Стецовський справедливо відзначає, що адвокат потрібен не для того, щоб висловлювати слідчому, прокурору або судді свою особисту думку стосовно обставин справи, а для відбору матеріалів, які свідчать на користь свого клієнта [13, с. 53]. Навіть якщо із матеріалів справи слідує, що підзахисний винен, захисник вправі та зобов'язаний зробити все від нього залежне, щоб полегшити його становище, виділити із обставин справи всі ті, що можуть свідчити на користь підсудного, уникаючи категоричних тверджень з питання «винен-невинен», лише настійливо підкреслюючи, що підзахисний вину заперечує. Професійний обов'язок адвоката – бути принциповим та послідовним у захисті інтересів свого клієнта.

Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства зобов'язує адвоката при здійсненні професійної діяльності керуватися вказів-

ками клієнта. Він несе особисту відповідальність за відмову слідувати таким вказівкам (п.п. 3.1.1., 3.1.2.). Виключень із цього правила не передбачено.

Відповідно, зайняття адвокатом будь-якої позиції у справі, на яку не отримана згода клієнта, слід розцінювати як порушення міжнародних етичних стандартів адвокатської діяльності. У зв'язку із цим важко не погодитись із Ю.П. Гармасєвим, який наголошує на тому, що виявлення в судочинстві позиції всупереч волі довірителя є одним із порушень, яке вчиняється адвокатом проти свого клієнта та його інтересів [14, с. 55].

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» встановлює заборону адвокату займати у справі позицію всупереч волі клієнта. Єдиним виключенням із загального правила є випадки, якщо адвокат впевнений у самообмові клієнта. У сфері кримінального судочинства зазначене правило трансформується у вимогу, вдало сформульовану Т.В. Варфоломеєвою: «єдино правильним є судження, відповідно до якого захисник зобов'язаний оспорювати обвинувачення у випадку невизнання обвинуваченим вини і не може зайняти позицію, відмінну від висунутої його підзахисним» [15, с. 89].

Виходячи із загальних етичних принципів і стандартів професійної адвокатської діяльності, можна визначити загальний алгоритм поведінки адвоката у розглядуваних випадках. Якою б наполегливою не була б вказівка клієнта про обрання аморальної лінії захисту його інтересів, застосування сумнівних з правової або етичної точки зору засобів виконання доручення, якими б ефективними вони б не виглядали та які б переваги не несли в собі, адвокат не має права виконувати таку вказівку. При цьому одностороння відмова адвоката від виконання прийнятого доручення є крайнім, виключним заходом, який повинен застосовуватись досить виважено лише у випадках, коли були реалізовані всі можливі розумні інструменти для

врегулювання розбіжностей у позиціях адвоката і його клієнта.

Як висновок зауважимо, що, обґрунтовуючи обов'язок узгоджувати свою діяльність із вказівками клієнта у сукупності з пріоритетом інтересів останнього, ми жодним чином не намагаємось протиставити їх процесуальній незалежності адвоката. Проте слід пам'ятати, що вираз «керуватися вказівками клієнта» не ідентичний виразу «виконувати вка-

зівки клієнта». Тому в цьому аспекті актуальним завжди залишатиметься питання «розумного» балансу.

На завершення наведемо мудру настанову метра Молло: «Чесності адвокату мало. Він повинен її довести до скрупульозності. Безумство і безчестя шукати засоби, як обійти закон або виграти неправу справу. ... Уникайте усяких безчесних засобів у захисті, консультаціях, у всіх ділових стосунках».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Рекомендація Ради Європи № (2000) 21 від 25.10.2000 про свободу професійної діяльності адвокатів URL: http://sc.gov.ua/ua/rekomendaciji_komitetu_ministriv_radi_jevropi.html (дата звернення 10.10.2017).
2. *Ватман Д. П.* Этические принципы судебного представительства Профессиональная этика юриста. Адвокатская этика: учеб.-метод. пособ. / Е. Л. Богданова, А. Б. Гутников, Н. М. Кипнис, М. Н. Трофимов. СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского института права им. *Принца П. Г.* Ольденбургского, 2002. С. 56–59.
3. *Молло Ф. Э.* Правила адвокатской профессии во Франции. Вопросы адвокатуры. 2000. № 1. С. 6–91.
4. *Барцевский М. Ю.* Адвокатская этика. М.: Издательский дом «ФЕДОРОВ», 1999. 288 с.
5. *Азаров Д. Н.* Формирование профессиональных этических правил и дисциплинарной ответственности адвоката: дисс. ... канд. юрид. наук. Москва, 2009. 204 с.
6. *Костанов Ю. А.* Об адвокатской независимости. Мораль и догма юриста: профессиональная юридическая этика. Сборник научных статей. Под общ. ред. И. Л. Трунова. М.: Эксмо, 2008. С. 252–261.
7. *Погорецький М. А., Яновська О. Г.* Адвокатура України: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2014. 475 с.
8. *Кокорев Л. Д.* Участники правосудия по уголовным делам. Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1971. 160 с.
9. *Горский Г. Ф., Кокорев Л. Д., Котов Д. П.* Судебная этика: некоторые проблемы нравственных начал советского уголовного процесса. Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1973. 271 с.
10. *Перлов И. Д.* Право на защиту: учебное пособие. М.: Знание, 1969. 79 с.
11. *Алексеев Н. С., Лукашевич В. З.* Дальнейшее укрепление социалистической законности и охрана прав личности. Вопросы судопроизводства и судостроительства в новом законодательстве Союза ССР. Под ред. С. А. Голунского. М.: Госюриздат, 1959. С. 184–211.
12. *Титов А. М.* Основні принципи та особливості участі захисника на досудовому слідстві: дис. ... канд. юрид. наук. Донецьк, 2005. 232 с.
13. *Стецовский Ю. И.* Адвокат в уголовном судопроизводстве. М.: Юрид. лит., 1972. 160 с.
14. *Гармаев Ю. П.* О некоторых пределах полномочий за щитника. Вопросы правоведения: теория и практика. Сборник статей. Улан-Удэ: Изд-во Бурят. ун-та, 2004. С. 51–58.
15. *Варфоломеева Т.* Коментар до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 11 липня 200 р. Адвокат. 2003. № 4. С. 22–23.

Biryukova A. Principle of priority of client's interests in the system of ethical principles of advocacy

The article describes the results of author's research on the content of such an ethical principle of advocacy as a priority of client's interests.

Noted that the formation of the ethical principle of priority of client's interests was the result of awareness of the legal community the fact that the sole incentive force of the professional activity of the lawyer can be solely the interests of the client. The main professional duty of a lawyer is the execution of lawful and ethically permissible commitments to the client. Based on the norms of international legal and domestic acts, guarantees of its implementation are outlined.

In the context of the content of the analyzed principle clarified its relationship with the principle of independence of the lawyer in advocacy, ethical component is investigated from the viewpoint of its distinction into external and internal. Having determined their content, the boundaries of the analyzed basis are outlined. Stressed that the lawyer is not entitled to perform immoral instructions of the client. However, the denial of a lawyer to execute an assignment is extreme, an exceptional measure which should be applied quite carefully and only when all reasonable tools to resolve differences in the positions of the lawyer and his client has been applied.

In the end, it is concluded that in the question of the relationship between the principles of priority of client interests and the independence of the lawyer, the search for a «reasonable» balance will always remain relevant.

Keywords: lawyer, ethical principles, principles of advocacy, priority of client's interests, lawyer's independence.

Стаття надійшла до редакції журналу 19.12.2017 р.